

MS-Anders en complementaire geneeswijzen

Marc Pleizier

Op 6 september jl. bezocht ik, in het goede gezelschap van een hooggeleerde neuroloog, een door stichting MS-Anders georganiseerde themadag over complementaire geneeswijzen bij multiple sclerose (MS). Hoewel het thema van deze dag misschien anders doet vermoeden, bleek uit geen van de doelstellingen van deze stichting dat de leercurve behorende bij mijn opleiding tot neuroloog door dit bezoek gevaar zou lopen. MS-Anders heeft zich namelijk tot doel gesteld om te helpen de kwaliteit van het leven van patiënten met MS te verbeteren door te voorzien in vitale programma's(?), onderzoek en door het geven van objectieve voorlichting over behandelmethoden.

Ook voor mijn congresgenoot kon het wel eens een heilzame dag gaan worden, want alleen door met open vizier in de leer te gaan bij de 'complementaire genezers' zou hij van zijn 'gefossileerde denkpatronen' af kunnen komen; dit schreef althans een gerespecteerd alterneut naar aanleiding van het optreden van voornoemde neuroloog in het veelbesproken tv-programma *Uitgedokterd!* op het NCRV-internetforum. Aan het open vizier zou het niet liggen, want we hadden ons ingeschreven voor de lezingen over homeopathie, acupunctuur en osteopathie en zelfs voor een workshop kinesiologie. Vol verwachting reisde ik deze dag dan ook af naar het zalencentrum in Amsterdam-West. Toen ik daar aankwam, zag ik dat ik niet de enige was die zich graag objectief wilde laten voorlichten; een groot aantal rolstoeltaxichauffeurs was bezig om hun clientèle uit de taxi te helpen. Terwijl ik dit tafereel aanschouwde, drong nogmaals tot me door wat een vreselijke en invaliderende ziekte MS is. Na een hartelijke ontvangst bij de intekentafel, kwam ik op een professioneel opgezette informatiemarkt terecht. Mijn oog viel direct op een tafel waarop, voor een achtergrond van wetenschappelijke posters over de 'zéér significant ondersteunende werking', potten met voedingssupplementen stonden die, dankzij het overmaatse voordeelverpakkingsformaat, zeer betaalbaar waren. Het leven 'kost' immers al duur genoeg vandaag de dag. De informatietafel over 'therapeutic touching' was wat soberder van aankleding, maar ik geraakte gefascineerd door het hoog macrobiotische uiterlijk en de wapperende gesticulaties van de therapeute. Helaas was ze druk met het neutraliserend wegwapperen van de spanningen rond een bezoeker met MS die zienderogen leek op te knappen, waardoor ik mij voor een praatje bij de voetzoolreflexmasseur meldde. Aan de hand van de volledig geïllustreerde werken van de voetmeridianenleer, legde ze mij uit hoe in de

voet, evenals in het oor, het gehele lichaam wordt gerepresenteerd. Terwijl de masseuse aan het uitleggen was hoe ze handelt wanneer ze in een 'sessie' opeens 'een blokkade tegenkomt', kwam er een patiënte bij ons staan die haar bijviel door op te merken dat het een 'heerlijke therapie' is die zo 'lekker ondersteunend' werkt. Verder vertelde ze dat ze 'lekker alles uit gaat proberen'. Ik kreeg zelfs een proefbehandeling aangeboden, maar helaas werd dit gesprek ruw verstoord door een piepende microfoon en daarop volgend de stem van de initiatiefneemster van deze dag die haar welkomstrede uitsprak. Vooral de woorden van hoop zijn me bijgebleven; de hoop dat het een zinvolle en inspirerende dag zou worden. Voor mij kon de dag op dat moment al niet meer stuk.

Acupunctuur • Het viel me zwaar een keuze te maken uit het veelzijdige lezingenaanbod, maar over de acupunctuur bereiken mij de laatste tijd via stichting IOCOB zulke mooie berichten, dat ik daar maar aanschoof. Dr. T., een in Amstelveen praktiserend arts-acupuncturist, nam ons mee langs de wonderlijke wereld van het Ying en Yang en legde aan de hand van spectaculaire afbeeldingen van energiebanen uit hoe de acupunctuur op velerlei gebied ondersteunend kan werken. Men kan tegenwoordig veel met 'Photoshop', maar de illustraties waren zo overtuigend dat de effectiviteit van deze interventie al bijna vanzelfsprekend leek. Het kan immers geen toeval zijn dat een foetus, zonder ook maar één homunculusachtige vervorming, als twee druppels water op een oorschelp lijkt. Zelfs de orgaanrepresentatie in het oor is identiek aan die bij de foetus. Nu is het 'slechts' nog een kwestie van naalden in dat oor prikken (dit luistert gezien de afmetingen natuurlijk zeer nauw) en de energiestromen worden dusdanig beïnvloed dat je daarmee ondersteuning kunt bieden bij MS. Het is niet zomaar een theorie; er is nog wetenschappelijk bewijs voor

ook. Dr. T. besprak een gerandomiseerde klinische trial waarin de effectiviteit van acupunctuur bij patiënten met lage rugpijn werd onderzocht. In deze studie bestonden drie behandelgroepen: 1) acupunctuur; 2) sham acupunctuur, waarbij de verkeerde meridianen werden aangeprikt; en 3) reguliere Westerse behandeling. De succespercentages waren resp. 48%, 44% en 27%. Na het uitspreken van de memorabele woorden 'dat je met zulke resultaten als arts toch wel gek zou zijn als je niet die acupunctuur gebruikt', wilde dr. T. zijn verhaal vervolgen, maar er kwam protest uit de zaal. De hooggeleerde neuroloog vroeg om toelichting bij het placebo-effect in deze studie. En de echtgenoot van een jonge rolstoelgebonden patiënte merkte nuchter op dat hieruit dus eigenlijk blijkt dat als hij willekeurig naalden in zijn vrouw zou steken, hij hiermee die 44% zou behalen en ook nog eens een hoop geld zou uitsparen. Dat is natuurlijk leuk gezegd, maar wat blijkt nu, de placebo-acupunctuur in deze studie was eigenlijk helemaal geen echte placebo, want hierbij werd – als ik dr. T goed begrepen heb – eigenlijk de miltmeridiaan aangeprikt die via via de rugpijn beïnvloedt... Maar goed – zo vertelde dr. T. ook – het is ook helemaal niet zo gek dat de acupunctuur werkt, want in de bestseller van Pim van Lommel over bijna dood ervaringen is overtuigend bewijs te vinden voor het feit dat het mogelijk is dat er energiebanen buiten het lichaam bestaan. Helaas vloog de tijd en dr. T. was aan het einde van zijn voordracht nog niet op de helft. Gelukkig vingen de organisatie, dr. T. en alle andere betrokkenen dit probleem flexibel op door overeen te komen de lezing in de lunchpauze voort te zetten. Dankzij dit ordentelijke optreden van de organisatie waren we nog op tijd aanwezig bij de lezing over osteopathie.

Osteopathie • Elk onderdeelje van ons lichaam heeft ruimte nodig en (bijna) alles staat met elkaar in verband, zo luidt zo ongeveer de filosofie van de osteopaat. De real-life demonstratie van hoe problematiek van de lever kan leiden tot bewegingsbeperking in de schouder was verhelderend. De spreker begon te vertellen dat hij speciaal voor de gelegenheid een overhemd met verticale strepen had aangetrokken. Nadat hij allerwege bewondering voor deze gedegen voorbereiding had geogst, pakte hij ter hoogte van zijn lever zijn overhemd met zijn linker hand stevig beet en trok deze met kracht in neerwaartse richting. Vervolgens moesten we op zijn schouder letten, alwaar het overhemd nu duidelijk een neerwaarts gerichte kracht uitoefende. De hierop volgende pogingen van de osteopaat om zijn rechter arm in het schoudergewricht te abducen bleven zonder het gewenste resultaat, daar het overhemd al bij zo'n 30 graden abductie zodanig wrong dat

verdere beweging niet mogelijk was. Zo werkt het dus ook in ons lichaam! 'Wat is in de Natuur toch alles mooi gemaakt!'

De lunchpauze • Bij zoveel geestelijke verrijking loop je het risico de vleselijke mens te vergeten; gelukkig deed organiserend stichting MS-Anders dit niet. Ook de lunchpauze was het toonbeeld van een vlekkeloze organisatie. De meest weldadige spijzen waren toebereid (zoals we dat bij de farmaceutische industrie gewend zijn) en dr. T. kreeg de gelegenheid zijn verhaal te vervolgen. Er was zelfs nog tijd over voor een bezoek aan de informatiemarkt, alwaar mijn hooggeleerde gezelschap niet onopgemerkt bleef... De vertegenwoordiger van de BEMER 3000® (*Bio-Electro-Magnetic-Energy-Regulation* 3000) – een volledig semi-automatisch op de orgaanoerfrequentie afstemmend bioresonerend apparaat – herkende hem uit het Uitgedokterd?!-televisiedebat. Gelukkig was deze hartelijke man zeer bereid uit te leggen hoe de indrukwekkende BEMER 3000®-machinerie precies werkt. Deze vertegenwoordiger kon het weten, want hij bleef er, ondanks dat hij met de dag ouder werd, toch al jaren gezond bij. Je moet de heilzaamheid van dit apparaat eigenlijk gewoon ervaren, maar helaas werd de speciale BEMER 3000® ('goed voor mens en dier') – strandstoel belegen door de dame die mij die ochtend bij de voetzoolreflexmasseuse vertelde dat ze 'lekker alles uit ging proberen'. Ze had dus woord gehouden en daarbij maakte ze al bioresonerend ook nog eens een blijmoedige indruk. Dat is natuurlijk ook wat waard! Voor slechts enkele duizenden euro's haal je al zo'n apparaat in huis!

Ach en voor ons viel er nog genoeg te ervaren, want er volgde een heuse workshop over kinesiologie.

Kinesiologie • In de kinesiologie gaat het om 'het individuele kijken, los van gebaande paden' en om balans. De bespreking van een indrukwekkend ritueel uit de kinesiologie, namelijk het 'strijken van de meridianen', had ik voor geen goud willen missen. Ook het workshopgedeelte was niet het missen waard!

Kinesiologie moet je ervaren, daarom kregen we een oefening. We moesten hierbij op eigen tempo onze gestrekte armen omhoog bewegen en weer laten zakken. Vanuit de zaal werd snedig opgemerkt dat het net leek alsof we een 'wave' deden; en dat was ook zo, alleen dan wel in 'slow motion'. Nadat we deze beweging twee keer hadden gemaakt, moesten we deze beweging nog twee keer maken, waarbij we de eerste keer moesten denken aan onze meest negatieve emotie van de afgelopen periode en de tweede keer aan de meest positieve. Direct na deze oefening kwam de evaluatie:

'Wie voelde er geen verschil?'. Het resultaat van deze peiling kon niet anders dan significant zijn; slechts vier vingers gingen de lucht in, terwijl er wel 70 mensen in de zaal zaten.

Homeopathie • Voorafgaand aan de lezing van de homeopaat, hoorde ik een aantal mensen in de zaal naar elkaar fluisteren: 'dat zijn leden van Skepp', vervolgens keken ze opzichtig in onze richting. Ach, het is maar net zoals je het bekijkt. Dokter K., een in Utrecht praktiserend homeopaat, begon met een anekdote waarmee hij met succes zijn onbegrensd holisme alsmede de significante werkzaamheid van de homeopathie demonstreerde. De casus betrof een gesloten jongeman met allerlei klachten, bij wie de homeopathie maar niet wilde aanslaan. Totdat hij in het derde consult vertelde dat hij alles lustte behalve rode bieten. In de reguliere geneeskunde zou deze informatie niet ter zaken doende zijn, maar hiermee kon de homeopaat eindelijk verder, want rode bieten komen uit een familie die passen bij hardwerkende gesloten personen. Nu was het dus slechts nog zaak een rode biet oneindig te gaan verdunnen. De wetenschappelijke bespreking die volgde daar was zeer hard over nagedacht. Dokter K. besprak uiterst secuur en gestructureerd de wetenschappelijke kritiek op de homeopathie en weerlegde deze punt voor punt. Zo zijn er lieden die beweren dat homeopathie niet kan werken omdat in die homeopathische middelen geen werkzame stoffen zitten. Nou, dat blijkt dus wetenschap uit 1905 te zijn, want toen is de atoomtheorie bedacht. Sinds 1905 zijn er nog talloze andere deeltjes ontdekt, zoals elektronen en quarks. Verder werkt niet alles op basis van atomen, want er bestaat ook straling. Maar goed, homeopathie is dan ook weer geen straling. Dat water geen geheugen heeft werd ook naar het rijk der fabelen verwezen, want bij wetenschappelijk onderzoek waren talloze onbegrepen eigenschappen van water ontdekt. Nadat de homeopaat al zijn punten had gemaakt, stak de hooggeleerde neuroloog zijn hand op. Hierop ontstond een sissend geluid vanuit de zaal. De neuroloog kreeg het woord en merkte op dat dokter K. en hij het nooit eens zouden worden en dat een discussie een eindeloos 'welles-nietes' op zou leveren, maar dat het voor de aanwezigen van belang is om te weten dat deze informatie misleidend en bewezen niet waar is. Voordat dokter K. kon reageren sprong een mevrouw op die de directrice van MS-Anders bleek te zijn. Een emotioneel betoog volgde. Verschillende mensen waren namelijk in de pauze bij haar gekomen om te waarschuwen dat 'meneer' er was en ze hadden gezegd dat het zo vreselijk vermoeiend is. Deze mensen hebben al zo weinig energie en dan kunnen ze deze discussie er niet bij hebben. Onder een luid applaus

en 'olee' geroep vanuit de zaal zei de directrice: 'geen discussie waar "de patiënten" bij zijn'. Hierop vervolgde dokter K. zijn objectieve voorlichting. Hij besprak nu hoe een homeopaat kan vaststellen of een middel werkt. Dit gebeurt met een zogenaamd praktijkverslag, waarbij de homeopaat de effecten van een middel opschrijft. Dat zou een hele goede onderzoeksvorm zijn, waaruit meestal blijkt dat de effectiviteit van de middelen zo goed is, dat dubbelblind onderzoek niet meer nodig is.

Tot slot was er nog een interessante discussie tussen de spreker en een baarddragende, onverstaaenbare man in het publiek. Als ik het goed verstaan heb, is deze man op hobbybasis bezig met het bereiden van homeopathische middelen en nu wilde hij weten bij welk getal van Avagadro de middelen het meest werkzaam zijn.

Conclusie • Stichting MS-Anders heeft deze themadag met de beste bedoelingen georganiseerd. Dit blijkt ook uit de fraai uitgegeven nieuwsbrief die deze stichting een aantal weken nadien verspreidde. In deze zogenaamde 'bewaarfolder' staan alle alternatieve behandelvormen, die op de themadag de revue zijn gepasseerd, gedetailleerd beschreven. De goede bedoelingen komen naar voren in het voorwoord van de directrice; ze schrijft dat het fantastisch zou zijn wanneer het beste uit twee werelden wordt gecombineerd, waardoor de kwaliteit van leven van patiënten met MS verbetert. Ze schrijft ook dat de stichting het als haar plicht beschouwt om goede, eerlijke voorlichting te geven over wat er nog meer aangeboden wordt en welk effect het op je kan hebben. De presentaties van de alterneuten zaten stuk voor stuk geraffineerd in elkaar. Aan de hand van algemene wijsheden, inzichtelijke metaforen, *real-life* praktijkvoorbeelden en uit hun verband getrokken of verkeerd geïnterpreteerde wetenschappelijke inzichten werden allerlei schijnbaar logische verbanden gelegd waardoor het werkingsmechanisme van deze therapieën al zodanig plausibel leek dat het wel moest werken. Effectiviteitsmetingen waren dus eigenlijk onnodig, maar in veel gevallen wel gedaan en wat blijkt nu, wanneer je deze onderzoeken interpreteert: het werkt!

Ik vrees dat dankzij deze 'objectieve' voorlichting vele MS-patiënten hun heil in het alternatieve circuit zijn gaan zoeken. Nu maar hopen dat deze patiënten nog voor hun faillissement ontdekken dat deze therapieën toch niet zo effectief zijn als op deze themadag werd gepredikt. Anders zie ik het met die kwaliteit van leven somber in. ●

M. Pleizier is onderzoeker en arts-assistent neurologie in het AMC te Amsterdam